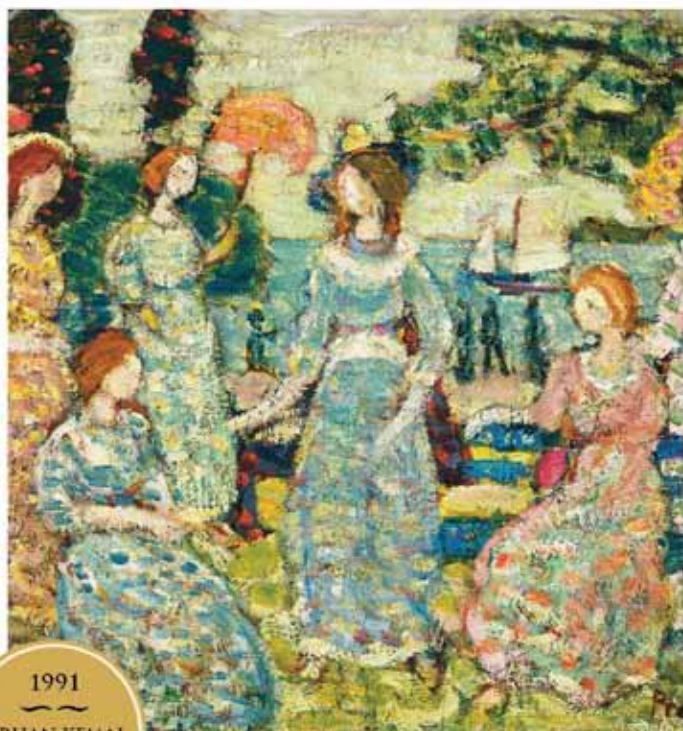

PERİDE CELAL

KURTLAR

ROMAN

1991

ORHAN KEMAL
ROMAN
ARMAĞANI

♥
CAN

4.
BASKI

PERİDE CELAL
KURTLAR

© 1990, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1990

4. basım: Mart 2013

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Act creative

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-229-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

PERİDE CELAL KURTLAR

ROMAN

1991 ORHAN KEMAL ROMAN ARMAĞANI

Peride Celal'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Üç Yirmi Dört Saat, 1991

Mektup, 1994

Bir Hanımefendinin Ölümü, 1995

Gecenin Ucunda, 1996

Jaguar, 1996

Güz Şarkısı, 1999

Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı, 1999

Deli Aşk, 2002

Peride Celal, 1916 yılında İstanbul'da doğdu. Saint Pulchérie Fransız Okulu'nda okudu. Bir süre İsviçre'de Bern'de Basın Ataşeliği'nde çalıştı. Yazı hayatına *Yedi Gün* dergisinde yayımladığı bir öyküsüyle başladı (1935), bunu *Son Posta*, *Cumhuriyet*, *Tan*, *Milliyet* gazetelerindeki öykü, röportaj ve romanlarıyla izledi. Yazı hayatının ilk on beş yılında aşk ve serüven romanlarıyla tanındı. Bu romanlar arasında *Sönen Alev* (1938), *Yaz Yağmuru* (1940), *Ana Kız* (1941), *Kızıl Vazo* (1941), *Ben Vurmadım* (1942), *Atmaca* (1944), *Aşkın Doğuşu* (1944), *Yıldız Tepe* (1945), *Dar Yol* (1949) vardır. Daha sonra Peride Celal'in yazarlığında büyük bir dönüşüm gerçekleşti. Bu yeni dönemde daha gerçekçi, daha toplumsal bir bakışla yazdı: *Üç Kadının Romanı* (1954), *Kırkinci Oda* (1958), *Gecenin Ucunda* (1963), *Güz Şarkısı* (1966), *Evli Bir Kadının Günlüğünden* (1971), *Üç Yirmi Dört Saat* (1971), *Jaguar* (1978), *Bir Hanımefendinin Ölümü* (1981), *Pay Davası* (1985), *Üç Kadın* (1987), *Kurtlar* (1991), *Mektup* (1994), *Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı* (1999), *Delî Aşk* (2002). Peride Celal, *Üç Yirmi Dört Saat* adlı romanıyla 1977 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Kurtlar* adlı romanıyla da 1991 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. 1996'da Selim İleri'nin hazırladığı ve on dokuz yazarın katıldığı *Peride Celal'e Armağan* adlı kitap yayımlandı.

Kızım Zeynep Ergun'a

Yıl 1978 ve kent, kurtlarla sarılmıştı.

Karanlıkta koşuyorsun. Arkanda homurtular. *Korkacak bir şey yok*, diyorsun kendi kendine. Karanlıkların içinde bir hayal kımıldıyor. “*Sen gene kimin peşine düş-tün?*” diyor alaylı bir ses. Nilüfer’in sigaradan kısılmış, erkeğimsi sesi... Yanında koşuyor Nilüfer. Ponponlu, pembe terlikleri var ayağında. Gecelikle, çorapsız! Yüzü ne kadar genç! Kömür gözleri ateş saçıyor gülerken. “*Kurtlar peşimde,*” diyorsun. “*Öyküyü bitirmeliyim, bitirmek için Mine’yi bulmalıyım...*” diyorsun.

Durmali bir yerde o kız. Yol sapağına geldiğine göre! Karar vermeli ne yanı, neyi seçeceğine... Yaşamak istiyorsa... Mutlu olmak istiyorsa...

“*Mutlu olmak, mutlu olmak!..*” Sesin yankıyor gece-nin içinde. “*Tünelden çıktığında bulursun onu,*” diyor Ni-lüfer. Boğazına bir şeyler tıkanıyor. “*Uyansam, ah uyan-sam!*” diyorsun. Karanlıklar koyulaşiyor. Nilüfer eriyip kayboluyor. Bir başka ses mırıl mırıl kafanın içinde. Ko-canın sesi! Nereden çıktı? Ölmemiş miydi o?

Yatağın kenarına oturmuş, ellerini uzatıyor. “*Beni kurtar!*” diyor. Avuçlarını açyorsun, ilaçlar dökülüyor yere, su bardağı elinden düşüp kırılıyor. Cam parçalarını yerden toplamak, ilaçları avuçlarına almak... “*Hurşit su getir, çabuk, çabuk!..*” diye bağırırmaya başlıyorsun. İlaçlar

onun çekmecesinde değil miydi? İçebilecek mi? Avuçlarındaki bu renkli kapsüller, senin uyku ilaçların değil mi? Havada yüzer gibi, yavaş, çok yavaş geliyor Hurşit. Neden koşmuyor? Neden yaklaşacağına uzaklaşıyor? “*Kurtlar daha da azıtacaklar şimdi!*” diyor biri. Yazar’ı görüyorsun. Uçar adımlarla geliyor. Hep böyle yürür o. Yaşamı, ölmeden yitirmiş. Kendi inançlarının denizlerinde yüzen biri. “*Kırkkk!*” diye gülüyorsun. Kaçıyor, ürkmüşçesine, telaşlı... Kaçarken bağıyor: “*Yaz!*” diyor. “*Yaz!.. Yaz!.. Yaz artık!*” Ve işte İlhan Cemal ve işte Jones İstvan! Senden uzaklaşan, senin uzaklaştırdıkların... “*Sen kimseyi sevemezsin!*” diyor bir ses, “*Kendinden başka!*” İlhan Cemal mi, İstvan mı, Yazar mı? Belki de kocan!

Kurtların sesi yoğunlaşıyor sırtının gerisinde. Hırıltılar, kısık havlamalar, insan sesine benzer garip gülüşler... *Kuşatıldın! Kurtuluş yok!* Kanlı gözleri öfkeyle fırlamış, salyalar akıyor ağızlarından. Doymak bilmeyen iştahları ile saldırmaya, parçalamaya hazır. Kaçmak? Olanaksız. Ayakların yere yapışmış, asfalt eriyor tabanlarının altında. İmdat istemek için ağzını açtığında sesin çıkmıyor. Boğulmuş gibisin.

Uyanıyorsun. Soluğun tutulmuş. Çarpıntılı. Ağzını alabildiğine açarak derin soluklar alıyorsun. Çarpıntı yatışıyor. Ter içindesin ve korkulu.

Güç olan, sabah uyanmak. Uyku ilacının etkisi ile uyuşup derinlere kaçan acıların aydınlıkla beraber uyanması. Kötülüklerin, su yüzüne çıkan sivri kaya parçaları gibi, belirip büyüye büyüye yaşamını kapladığı ilk saatler...

Gözlerini kapıyorsun. Gözkapaklarının altına boz bir ışık sızıyor. Uyku ile uyanıklık arasında sallanıyorsun. Gün, ışımak üzere. Gene bir sabah başlıyor...

Aklına ilk gelen: Bugün de yaşıyorum! Yaşadığına pişman gibisin. Kafanın içi karmakarışık. Elinden düşen

bir yumağın birbirine girip düğümlenen ilmekleri! Onları toparlayıp güzelce bağlayarak... Bugün yeniden yazmaya başlamalısın ikinci bölümü: Mine, İlhan Cemal ile gazetenin büyük salonuna girdiğinde...

Ahşap bir konağın dökülen odalarından biri. Karşılıklı iki hantal tahta masa. Pencere yanında. Masalardan birinde, Amerikan komedilerindeki “jeunes”lere benzeyen, güler yüzlü, gözlüklü, genç bir adam oturuyor.

Kızın, kendini beğenmiş dergi sahibinden sonra Babıâli’de gördüğü ilk güler yüz.

Yatakta bir yandan öbür yana dönüyorsun sıkıntılı. Yeniden uyumak, rüyasız... Ayaklarını, kollarını iki yana açıp kendini bırakarak hafiflemeye çalışıyorsun. Avuçların sızlıyor. Uykuda yumruklarını sıkmaktan avuçlarında tırnak izleriyle uyanıyorsun sabahları. Yanaklarında, başını hırsla gömdüğün yastıkların derin kat çizgileri... Gözlerin hep öyle kapalı. Dudaklarında alaycı bir gülüş: Tırnaklarımı kesmem gerekiyor. Tırnaklarım, dişlerim, saçlarım, gözlerim! Ağzının içi protezlerle takır tukur. Saçların aklaştı, dökülüyor. Artık gözlüksüz okuyup yazamaz oldun.

Altmış yaşındayım! Her zaman olduğu gibi şaşıyorsun altmış yaşında olmana. Kocam öldü. Olanları unutmaya çabalıyorum. Unutmak istediğim bütün yaşamım. Öykümü bitirmeliyim. Bitirince bu evden taşınacağım. Değiştireceğim bu semti, evi, eşyaları, her şeyi. Bir köşeye saklanıp unutulmak, unutmak kendimi! Yaşlanıp bunamak Nilüfer gibi. Teyze kızına bakarken beş yıl, on yıl sonra kendini görür gibisin. Birazdan makinenin başına geçip... Yazmak istemiyorum... Mine’yi istediğim gibi yaratamadım. İstedigin ne, geçmişi saptırmak değil mi? Kendi geçmişi? Mine’yi, kendi yolundan başka bir yola sürmek... Öyküde bile olsa onunla beraber ikinci bir yaşamı seçebilmek...

Nilüfer, “*Kendi yarattığın yalnızlığın yüzünden kap-kara bir insan olup çıktın,*” diyor.

Aldanıyor Nilüfer. Yalnız değilim ben. Bir yazarın yalnızlığı kalabalığın içinde başlar, masa başında biter. Çünkü masa başında bir kişi değil, bin kişi ile çevrilidir. Düşünceleri ve her biri biraz da kendisi olan çeşitli kişilerle. Orada, kalabalık kendisindedir artık.

Nilüfer, “*Bu kez tuzağa düştün,*” diyor. “*Geçmiş böylesine yoğunlaştırarak düşünmek, seni yok edecek sonunda. Daldığın karanlığın içinde boğulacaksın.*”

Haklı. Anıları belirsizleştiren, saptıran karanlıkta; geçmiş zamanın içinden uzanan sevdiklerin, sevmediklerin örümcek kolları ile sarıyorlar seni. Kıştırıldın köşeye. *Satırların arasında tutamıyorum kızı. Ben onu götüreceğime o beni sürüklüyor istemediğim yanlara. Evet, yazmalyım. Yazmak istemiyorum... Makinenin başına geçip...*

Gözlerini açıyorsun içini çekerek. *Neden,* diye soruyorsun kendi kendine. Divandan yere kayan örtüleri çekiyorsun üzerine. Evet, neden? Kendinden korktuğun için mi? Kurtlardan mı yoksa?

Başını kaldırıp dinliyorsun; ev sessiz. Caddeden geçen tek tük arabaların lastik hışırtıları... Hurşit daha gelmemiştir. Hurşit gelecek miydi bugün? İzin günü değil mi onun? Nilüfer gibi unutmaya başladı. *Her şeyi yüzüstü bırakıp yolculuğa çıksam, kaçsam, kimselere haber vermeden. Bir Fransız düşünürü, “Romancı için en uzun, en heyecanlı yolculuk, odasında, masasının başında eline kalemi aldığı zaman başlar,” demiş. Kalk, makinenin başına geç. Notlarını toparla, romanın kişileri, düşünceler, olaylar, anılar, bütün yaşamın!* Başın yastığa düşüyor yorgun, doğal bu. Yazar için yazı yazmak yaşamak olduğuna göre! O küçük inilti, yorgunum. Çok!.. Çok!.. Çok!.. Kendi sesin! Dikkat et! Kendi kendine konuşmak, koca-mışlık işareti değil de nedir? Kulaklarındaki uğultu dini-

yor. Birdenbire, dış dünyayla uyum sağlayan tam bir sessizlik. Seviniyorsun. Sessizliği tutmak, bütün düşüncelerden koparak... Bu dağınık kafayla makinenin önüne oturamayacağına göre... Gözlerini kapıyorsun yavaşça. Boş ver, o kızın peşinden koşma. Nilüfer alay ediyor: Kızın nereye gideceğini, ne yapacağını biliyormuş o. “*Bırak yakasını, istediğini yapsın,*” diyor. “*Tutma, onu tutma.*” Küçük Hoca da katıldı oyuna. Mine’ye sahip çıktılar. Bir roman kahramanını aralarında canlı tutmak hoşlarına gidiyormuş.

Saçma, küçültücü üstelik. Arkandan seninle alay edip etmediklerini bilmiyorsun. Li. yaklaşır oturuyor karşına. Sinirli, bacağı sallıyor yavaştan. Önemli şeyler düşündüğü, düşüncesini açıklamak istediği zaman tedirginliğini saklayamaz. Oysa görünüşü sakın. Dost gözlerinden taşan sıcak, ince bir gülüş, kırılmış sakalların arkasında saklamaya çabaladığı zayıf yüzünü aydınlatıyor. Yorgun göz altları, gür kaşlarını ikiye bölen derin çizgiler. Onu kurtlar bu hale koydular. Yüz yaşında sanki! İçin sızlıyor. Kurtların pençelerinden payına düşeni aldı sonunda. Önce gazetelerin kapıları kapandı yüzüne. Sonra kitaplarını topladılar. Evini aradılar, gizlice; hırsız gibi girip dolap kapılarını kırarak, çekmeceleri boşaltarak. Neyi arıyorlardı? Li. hiçbir zaman bilmeyecek bunu. Yıllardır bitmeyen basın davaları... Telefonları dinleniyor. Evinin kapısını yağmurdan kaçmak için siper eden dilenci belki de gizli polistir. Sık sık gelip o ıssız sokakta ona buna el açtığına göre. Şimdi sanat dergilerine uydurma bir adla sanat yazıları yazıyor Li., ansiklopedilere çeviriler yapıyor. Eğlendiğini söylüyor çevirileri yaparken. Üstelik o zamana kadar ilgilenmediği çok şey öğreniyormuş. Önemli olan, karısını, çocuklarını aç açık bırakmamak...

Li., güçlü bir adam. Gücünün farkında değilmiş gibi görünüyor. Bir dakika boş durmuyor. Bütün o işlerden

sonra Mısır Çarşısı'na toptancılara gidiyor. Zeytinin, peynirin, yumurtanın ucuzunu bulmak için. Elinde zeytin yağı, peynir tenekeleri ile dönüyor evine. Ne kendi çektiklerinden ne de kendisine yapılanlardan yakınıyor. Küçük Hoca, Yazar da öyle. Onların yanında utanç duyuyorsun zaman zaman. Aşağılıyorsun kendini. Seziyorlar. Seni düşerken kaldırıp yüreklendirmeye çabalıyorlar. Sevgilerini armağan ediyorlar. "İşimi seviyorum," diyor Küçük Hoca, "hem daha üniversiteden atılmadığıma göre!" Tavşan dişlerini göstererek gülüyor aldırmasız. Yazar'ı, doktorası elinde Fransa'dan döndüğünde, sağcı bir doçentin muhbirliği yüzünden üniversite kapısından geri çevirmişler. Omuz silkiyor, "Zaten hukukçu olmak istemiyordum," diye. Li. kimseye bir şey demeden, bilimsel çalışmalarını da arı gibi sürdürüyor, geceleri, uyku saatlerinden çalarak. Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana Türkiye'de siyasal partilerin tarihini, bu evre içinde yükseliş ve düşüşleri ele aldığını söylüyor. Birkaç cilt olacaktı. Daha birinci ciltte. "Bu ortamda nasıl olsa basmazlar. Vaktim var, ağırdan alıyorum. Böylesi daha iyi," diyor. Nasıl zaman buluyor araştırmaları için! "Gündüzler, yaşam kavgası, geceler ise düşünmek ve yazmak için," diyor.

Bütün bu insanlar, yaşam kavgaları, sağ sol çekişmeleri ve harcanan bilgiler, yiten gençlikler, dostluklar!..

O küçük inilti, yüreğinden kopan acılı, küçük, küçücük ses. İğreniyorsun öyle inlediğin için kendinden.

Evet, yok olan dostluklar!

M.ye yazdığın mektup:

"Suç bende. Yaşam korkusu beni alçaltıyor. Sana geleceğim, özür dilerim."

1960'larda Şair'in şiirlerini okumak bile suçtu.

"Bu olaylara karışmayın, çekilin o çevreden," demişti, ilerici bir gazetenin, ilerici Yazı İşleri Müdürü. Babıâli Yokuşu'nda sana el veren, bir dost. Güvendiğin.

“Şair’e kefil olanın, kaçmasına yardım edenin kim olduğunu biliyorum. İşte, siyah gözlüklerle müdüriyete gelen kadın yazarımızın resmi!” diye sevinçle, karşısına çıkan genç polis muhabirini de dostun olan aynı Yazı İşleri Müdürü engellemiştir.

Kocana anlattığında şaşırmişti. Şair’e kefil olman, karakola çağırılıp küfürlerle alçaltılıp sorgulanman değil, M.ye yazmış olduğun o birkaç satırlık mektuptu onu şaşırtan. Sesi kulaklarında: “*Sen bir ruh hastasıysın kızım, kendini alçaltmaktan hoşlanan!*”

Yalnızca yüreğin kanıyordu. Sevdiğin bir insanı, jandarmaların kapısını beklediği evinde, küçük oğlanla yalnız bıraktığın için. Kocan bunu anlayamazdı.

Yıpranmış yüzünde bir çocuğunki gibi saf, güleç bakışıyla üzerine eğildiğini görüyorsun Li.nin. Yavaşça mırıldanan sesi: “*Bütün sorun, kurtların sardığı bir dünyada böylesine duygusal kalabilmeniz, geçmiş olaylarla kendinizi yaralamanızda. Anılara ve insanlara boş verin, haydi uyuyun benim sevgili dostum!*”

“*Sorun, akılcı olmakta ve umutlarını sıcak tutabilmekte,*” diyor Küçük Hoca. O da Yazar ve Li. gibi, kaygılara karşın ilerisi için umutlu.

“*On yıl, yirmi yıl,*” diyor, “*her şey değişecek, kurtları susturacağız.*”

Li. kısaca nokt alıyor:

“*Dünya değişiyor, dünya yeni düşünceler peşinde, bizler de dünyadan kopamayacağımıza göre...*”

“*Marx’ı yeniden okumak, yeniden yorumlamak gerekecek,*” diyor Yazar.

Bütün bu konuşmalar, tartışmalar, anılar, sevgiler, sevgisizlikler, pişmanlıklar! İnce ve saklı kötülükler arasında! Dostların, akılcı öğütleri onların... Nilüfer’in kızgın bağırıp çağırmaları, seni öfkeyle sindirmek istercesine. Uyumaya çabala. Sırtını dön hepsine, her şeye.

Yavaşça kımıldıyorsun yatağın içinde. Dönüyorsun sırtını. Duvarın çıplak beyazlığı yüzüne iniyor tokat gibi. Korkuyla gözlerini yumuyorsun. Kulaklarında derinden derine başlıyor uğultular, kurtlar uluyor uzaklarda. Ulu-malara gülüşler, sözler, haykırışlar, garip mırıltılar karışıyor:

“Çaresi yok, kalkmak istemiyor düştüğü yerden...” diyor biri.

“Kocadı, işi tamam, eskiden de tembeldi. Şimdi bıraktı kendini büsbütün.”

“Onun içi hasta, gençliğinden beri öyleydi.”

“Karamsar, acı bir kadın ve kendini beğenmiş...”

Nilüfer'den başkası böyle konuşmaz arkandan. Yüzüne de söylüyor sırasında. Seni sever, senden nefret eder, sana kızar, sana bir şey olacak diye içi titrer teyze kızının, biliyorsun.

“Onu hırpalamayın, yeterince kendini yiyip bitiriyor..” diye içini çekiyor birisi yarı karanlıkta. Küçük Hoca belki de.

“Her şeyin var, daha ne istersin! Kocan öldüyse sen öldürmedin ya!..” diye kızıyor Yenge.

“Babamızı sevmezdi, neyin acısını çekiyor!” demişler Yenge'ye çocuklar.

Onu öldürdün, kocanı! Bilmiyorlar, suyu, ilaçları kriz geldiğinde yetiştirmiş olsaydın! Ya oksijen tüpü?

“Çoktan başucunda olmalıydı,” demiş doktor, Yenge'ye.

“Kocamışlığımı kabullenmiyorsun, gerçek sorun bu,” diyor Nilüfer, *“genç kalmak istiyorsan benim gibi kendine özen göster,”* diyor, *“kaşına, gözüne, cildine, giysilerine...”*

Yaşlanalı daha çok boyanıyor Nilüfer. Süsleniyor. Allı morlu, gözalcı giysilere bürünüyor. Gülünç oluyor sırasında: dantel eldivenler, fileli çoraplar...

“Bunuyor muyum yoksa?” diye soruyordu geçen gün

Özgün kalemıyla Türk
edebiyatına hayat vermiş
yazarın eserleri kadar
yarattığı kadın karakterler de
yoğun ilgi görüyor.

Peride Celal'e göre her yazar "yapıtlarında hiçbir yerde görünmeyen ama her yerde olan kişidir"; özyaşamla kurmacayı karıştırdığı *Kurtlar*'da, hayatı boyunca tanıdığı kişileri ve düşündüğü pek çok fikri bir araya getirdiğini söyler. Peride Celal'in en olgun romanı olan *Kurtlar*, bir kadın yazar olan anlatıcının yirmi dört saatlik yaşam kesitini, çetin geçen bir hesaplaşmayla gözler önüne serer.

Aldanıyor Nilüfer. Yalnız değilim ben. Bir yazarın yalnızlığı kalabalığın içinde başlar, masa başında biter. Çünkü masa başında bir kişi değil, bin kişi ile çevrilidir. Düşünceleri ve her biri biraz da kendisi olan çeşitli kişilerle. Orada, kalabalık kendisindedir artık. Nilüfer, "Bu kez tuzağa düştün," diyor. "Geçmiş böylesine yoğunlaştırarak düşünmek, seni yok edecek sonunda. Daldığın karanlığın içinde boğulacaksın." Haklı. Anıları belirsizleştiren, saptıran karanlıkta; geçmiş zamanın içinden uzanan sevdiklerin, sevmediklerin örümcek kolları ile sarıyorlar seni. Kısırıldın köşeye. Satırların arasında tutamıyorum kızı. Ben onu götürceğime o beni sürüküyor istemediğim yanlara. Evet, yazmalıyım. Yazmak istemiyorum... Makinenin başına geçip... Gözlerini açıyorsun içini çekerek. Neden, diye soruyorsun kendi kendine. Divandan yere kayan örtüleri çekiyorsun üzerine. Evet, neden? Kendinden korktuğun için mi? Kurtlardan mı yoksa?

Kapak resmi: MAURICE BRAZIL PRENDERGAST

ISBN 978-975-510-229-0

9 789755 102290